

استفتاءات وقف

از مقام معظم رهبری (ادام الله ضله)

استفتاء: مغازه‌ای که وقف و متعلق به مسجد است آیا فروختن آن بعنوان سرقفلی بدون اجازه حاکم شرع و یا متولی جایز است یا خیر؟ و در صورت عدم جواز اگر شخصی آن را اجاره کند حق تصرف و یا اجاره دادن مغازه به دیگران دارد یا خیر؟ و دیگر اینکه خریدار برای واگذاری مغازه به مسجد شرعاً می‌تواند مبلغی زیادتیر از آنچه که بابت خرید مغازه داده است درخواست نماید خواهشمند است نظر خودتان را که همان نظر شرع است بفرمائید.

سید
اجاره مغازه وقفی بدون نظر متولی شرعی
و با نظر متولی حاضر حاکم شرع صحیح نیست
و هرگونه تصرف در آن موقوف است باذن
او با مراعات جهت مصلحت وقف
یعنی اگر از طرف متولی موقوفه وقف و اذن او
مغازه بکسی داده شد بجز متولی آن
به دیگری واگذار نشود
۱۵۹۷۱

اجاره مغازه وقفی بدون نظر متولی شرعی و با نبود متولی خاص حاکم شرع صحیح نیست. و هرگونه تصرف در آن موقوف است باذن او با مراعات جهت مصلحت وقف، بلی اگر از طرف متولی سرقفلی و حق واگذاری مغازه بکسی داده شده باشد می‌تواند آن را به دیگری واگذار نماید.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء: در روستائی افراد خیر در فکر تأسیس و ساخت مسجد افتاده‌اند و یکی از آنان زمین وسیعی را به این منظور وقف کرده و بعد از تسطیح زمین بعنوان تصرف نماز جماعتی در آن برگزار گردید، اکنون چند سال است که این زمین بعلت عدم توانائی ساخت بلااستفاده مانده و اهالی تصمیم

دارند مسجد قدیمی را توسعه و تعمیر نمایند، از قرائن معلوم است که زمین مذکور به هیچ وجه ساخته نخواهد شد و به کلی در توان اهالی نیست، با توجه به این مطلب آیا شرعاً می توان تصرفی بعنوان فروش و یا غیره در زمین نمود و آیا واقف خودش می تواند آنرا بخرد یا به جای این زمین، زمین دیگری را در کنار مسجد قدیمی بدهند تا آنجا توسعه یابد آنچه حکم الله است بیان فرمائید.

مسجد
 اگر وقف با قبض معتبر در آن
 واقع و تمام شود معتبر است
 بفرزندان و واقف هم در
 آن اختیار ندارد
 ۱۳۳۲۷

اگر وقف با قبض معتبر در آن واقع و تمام شده نمی توانند بفروشند و واقف هم در آن اختیاری ندارد.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه‌ای

استفتاء : حسینی‌های است که ساختمان آن با هزینه شخصی اینجانب و جمعی دیگر تجدید بنا گردیده است و دارای وقفنامه‌ای است که فتوکی آن به پیوست تقدیم می گردد. آیا استفاده از حسینیه مذکور باید طبق وقفنامه باشد یا مجازیم از وقفنامه عدول نموده و کارهای عام المنفعه مثل کتابخانه عمومی و کارهای فرهنگی دیگر در آن اجرا نمائیم. خواهشمندیم نظر مبارکتان را بفرمائید مطیع و فرمانبرداریم.

بسمه تعالی

بامرف نظر از خصوصیات وقف مزبور حکم کلی اینست که

الوقوف بحاسب ما یوقفها اهلها. از وقف باید

همان جیتی که بر آن وقف من استناد شود و غیر

وقف جایز نیست و باید طبق وقف مزبور

۱۳۱۰۶

با صرف نظر از خصوصیات وقف مزبور حکم کلی این است که الوقوف علی حسب ما یوقفها اهلها. از وقف باید در همان جیتی که برای آن وقف شده استفاده شود و تغییر وقف جایز نیست و باید طبق وقف عمل شود.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: زمین موقوفه‌ای است که منافع آن برای عزاداری امام حسین (ع) الی الابد وقف شده، با توجه به اینکه محلی برای اقامه نماز و دیگر شعائر اسلامی در نزدیکی محل وجود ندارد و گذاری قطعه‌ای از این زمین از سوی اوقاف بعنوان حسینیه جهت اقامه نماز و شعائر چه صورتی دارد؟ و اگر اجاره سالیانه این زمین پرداخت نشود نماز خواندن و اقامه شعائر چه حکمی دارد.

بسمه تعالی

تنبیر وقف و حسینیه قرار دادن قسمتی از زمین موقوفه مزکور
جائز نیست ولی اگر به شکلی اجاره شود که وقف کاملاً محفوظ باشد
و مال اجاره حرام طبق وقف زمین نظر متول زمین معجز نیست

۱۳۹۹۳

جائز و بلا اشکال است

تغییر وقف و حسینیة قرار دادن قسمتی از زمین موقوفه مذکور جائز نیست ولی اگر به شکلی اجاره شود که وقف کاملاً محفوظ باشد و مال الاجاره هر سال طبق وقف زیر نظر متولی شرعی بمصرف برسد جائز و بلااشکال است.
علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: اینجانب بموجب سند عادی موازی هیجده قصب زمین که ۴۵۰ متر مربع می باشد خریداری کرده ام که پس از خرید متوجه شده ام اراضی مذکور حدود ۲/۵ دانگ آن مشاعاً وقف بوده و استفتاء می نمایم آیا معامله فوق باطل است یا خیر و تکلیف اینجانب چیست.

سؤال . در فرض رد
معامله نسبت بمقداری که وقف بوده باطل
و نسبت ببقیه صحیح است و شما حق
فسخ اصل معامله و مطالبه پولی که داده اید را دارید.
۱۳۱۵۵

در فرض سؤال معامله نسبت بمقداری که وقف بوده باطل و نسبت به بقیه صحیح است و شما حق فسخ اصل معامله و مطالبه پولی که داده اید را دارید.
علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: در وقفنامه ای موضوع تولیت موقوفه به این عبارت ذکر گردیده که تولیت بعد از واقف به اسن ارشد ذکور اولاد واقف و بعد از آن به اسن ارشد ذکور اولاد نسلاً بعد نسل و عقباً بعد عقب و اگر در طبقه عالی رشید نباشد در هر طبقه از نسل او که رشید باشد تولیت از آن او باشد. مستدعی است بیان فرمائید که منظور نظر واقف از ارشد بودن چیست؟ آیا ارشد سنی است و یا ارشد علمی و درایتی؟

سید
 قیید استن بارشد ظاهر در احتزار است نه توضیح بنا بر این منظور ارشد
 نه ترفیع بنا بر این منظور ارشد متنی نیست
 بلکه ارشد از نظر تدریجی و در است
 بنا بر این در تولیت هر دو قید است
 ۱۳۰۹۱

تقیید استن بارشد ظاهر در احتزار است نه توضیح بنا بر این منظور ارشد
 سنی نیست بلکه ارشد از نظر تدبیر و درایت است بنا بر این در تولیت هر دو
 قید معتبر است.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: شخصی با اذن و رضایت و موافقت متولی سرقفی موقوفه‌ای را خریده است بعد که
 متولی مرحوم شده است آیا متولی بعدی میتواند صلاحدید و نظر و رضایت و موافقت متولی قبل را
 نادیده بگیرد و معامله را بهم بزند لطفاً حکم این مسئله را هم بیان فرمائید.

سید
 عمل متولی زری سابق در مورد موقوفه محکوم به صحت و نفوذ است، مگر آنکه بطریق شرعی
 اثبات شود که در اقدامات خود مراعات غبطه و مصلحت و وقف را بر حسب نظر خود
 نکرده است
 ۱۳۳۲۱

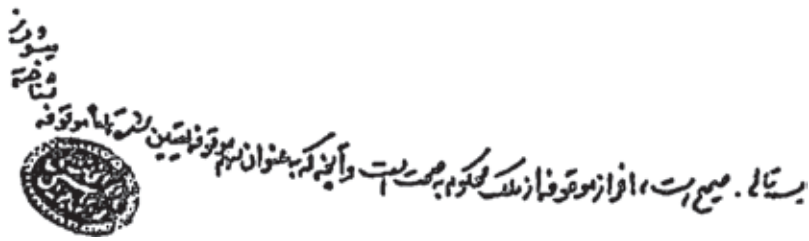
عمل متولی سابق در مورد موقوفه محکوم به صحت و نفوذ است، مگر آنکه
 بطریق شرعی اثبات شود که در اقدامات خود مراعات غبطه و مصلحت و وقف را
 بر حسب نظر خود نکرده است.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: در حدود سی سال قبل با نظر کارشناس یکدانگ موقوفه که مشاع بود افزاز شد بصورت ششدانگ به پلاک ۸۸ فرعی از ۱۵۱ اصلی در سهم موقوفه قرار گرفت و سند مالکیت آن بنام موقوفه صادر و تحویل متولی آن گردید.

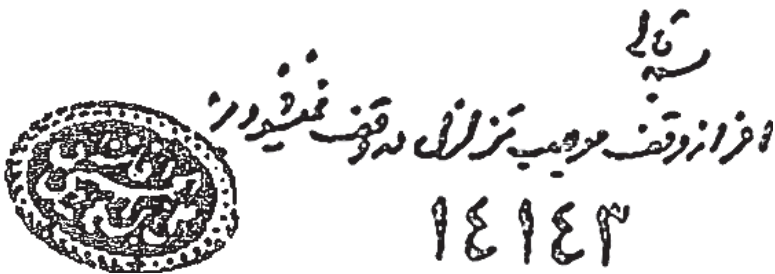
این قطعه زمین در طول بیست سال گذشته به قطعات متعدد تفکیک و در آن احداث خانه و مغازه و مغازه و غیره شد و از محل اجاره عرصه که با نظارت اداره اوقاف واگذار شده نظر واقفه نیکوکار به بهترین طرز اجرا میگردد. در حال حاضر عده معدودی از ساکنین اراضی اوقافی درباره افزاز یک دانگ مشاعی از ششدانگ توهم و تصویری حاصل شده و مدعی هستند که تعلق این اراضی به موقوفه منطبق با مفاد تعریف وقفنامه نیست، لذا از حضورتان استدعای پاسخ شرعی دارد.

۱) در مواقعی که موقوفه در رقبه‌ای دارای سهم مشاعی است آیا افزاز آن که مورد تأیید متولی و اداره اوقاف باشد از نظر شرعی صحیح است یا خیر؟

صحیح است. افزاز موقوفه از ملک محکوم به صحت است و آنچه که بعنوان سهم موقوفه تعیین شده تماماً موقوفه شناخته می شود.

۲) تغییر سهم مشاعی موقوفه مثلاً از یکدانگ که در وقفنامه نوشته شده به مساحت مشخصی که ششدانگ در سهم موقوفه قرار گیرد میتواند موجب تزلزل در وقفیت اراضی محسوب گردد یا خیر؟

افراز وقف موجب تزلزل در وقف نمیشود.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: حدود یکصد و ده سال قبل مالک مقداری از املاک خود را بنحو مشاع (در بعضی روستا دو دانگ در بعضی دودانگ و نیم) وقف نموده است: سؤال ما از حضرتعالی اینست در زمان وقف واقف زمین مزروعی قابل کشت بسیار محدود بود چون وسائل کشت آن زمین محدود بوده است از طرفی افراد ساکن در هر روستا چند خانواری بودند بر اثر مرور ایام افراد و جمعیت روستا زیاد شدند و وسائل کشت و زرع صنعتی شده و زمینهایی که بصورت آجام و نیزار و مراتع و جنگل و آبگیر خلاصه جزء انفال بوده، بتدریج احیاء و قابل کشت و زرع گردیده، رأی و فتوای مبارک را درباره زمینهای احیاء شده بعد از وقف واقف مرقوم فرمائید آیا مال کسانیکه آنها را احیاء و قابل کشت و زرع نموده‌اند می باشد و یا اینکه جزء موقوفات بحساب می آید.

بسم الله
هر مقدار از اراضی که سابقه معامله و وقف در بین اهالی دارد و یا باینجه شرعی و یا به او از متصرفین
وقفیت آن ولو به نحو مشاع محرز باشد وقف شناخته میشود، و هر مقدار از آن که محرز باشد
در زمان انشاء و وقف بصورت آجام و جنگل و مراتع طبیعی موات اصلی و از انفال بوده است
و عزم عرفی اراضی آباد در آن زمان هم نبوده است، و بعداً کشاورزان آنها را به قصد تملک
احیاء و قابل کشت و زرع نمودند بخود کشاورزان اختصاص دارد و سهم مشاع و وقف
نسبت به آن تسری و شمول ندارد، و چنانچه در این باره نزاع و اختلاف باشد جهت
رسیدگی باید به اهل خبره محلی یا به دادگاه مراجعه نمایند.

۱۳۲۷۸

هر مقدار از اراضی که سابقه معامله و وقف در بین اهالی دارد و یا با بنیة شرعی و یا به اقرار متصرفین و قفیت آن ولو به نحو مشاع محرز باشد و وقف شناخته می شود، و هر مقدار از آن محرز باشد در زمان انشاء و وقف بصورت آجام و جنگل و مراتع طبیعی موات اصلی و از انفال بوده است و حریم عرفی اراضی آباد در آن زمان هم نبوده است، و بعداً کشاورزان آن را به قصد تملک احیاء و قابل کشت و زرع نمودند بخود کشاورزان اختصاص دارد و سهم مشاع و وقف نسبت به آن تسری و شمول ندارد، و چنانچه در این باره نزاع و اختلاف باشد جهت رسیدگی باید به اهل خبره محلی یا به دادگاه مراجعه نمایند.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: قطعه زمینی به مساحت ۵۰۰ متر مربع جهت ساخت مسجد وقف نموده ایم و با توجه به اینکه این زمین برای ساخت یک مسجد بزرگ و خوب کوچک است و این زمین جوابگوی جمعیت روستا نمی باشد لذا در مجاورت همین زمین زمینی برای همین منظور خریداری شده است و در حال احداث می باشد با مساحت هزار متر مربع لذا از آن دفتر معظم تقاضا داریم اجازه فروش زمین قبلی را صادر نمائید که پول آن صرف مسجدی که مجاور آن در حال ساخت است خرج گردد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَ قَفِيتُ شَرْعِي زَمِينِ الْاَكْمَامِ نَشْرَهٗ بِتِ اِخْتِيَارِ اَنْ بَا فُرُوْطِهَا
 وَ لِي اَنْ وَ قَفِيتُ اَنْ بَا اِنْ شَاءَ وَ قَفٍ وَ كَوَيْلٍ بِهٖ مَتَوَلِيٍّ يٰ اَوْ اِذْ اَرَى
 اَنْ يٰهٗ نَمَازْ كَزَارَانِ وَ اَقَامَهٗ نَمَازِ اَنْ يٰهٗ نَمَازْ يٰهٗ هَكَمَ مَسْجِدٍ دَارِ
 دِكْرِ قَابِلِ تَفْسِيْرِ وَ تَبَدُّلِ وَ فُرُوْطِ شَيْئِ
 ۱۳۹۶۳

وقفیت شرعی زمین اگر تمام نشده است اختیار آن با خود شماست ولی اگر وقفیت آن با انشاء وقف و تحویل به متولی یا واگذاری آن به نمازگزاران و اقامه نماز در آن تمام شده باشد حکم مسجد دارد دیگر قابل تغییر و تبدیل و فروش نیست٪

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: وسایلی که برای حسینیه و یا مسجد وقف شده آیا افرادی که در مسجد و حسینیه خدمت می کنند می توانند آن وسایل را به مجلس عروسی و یا به مجلس ولیمه در خانه ها و یا مجالس ختم اموات امانتاً بدهند و در قبال آن پولی برای مخارج مسجد و یا حسینیه دریافت کنند یا نه ضمناً آیا ظروفی که وقف است نه آیا در مسجد و حسینیه بلکه در خانه ها آیا همین حکم را

امر وقف با موقوف شرعی آن و با بنود موقوفه خواهد
 با جاگم شروع است و با اجازت از موقوفه در
 جهت وقف از آن استفاده نمودن نباید
 تغییر بدینند پس اگر وقف برای استفاده
 از آن در مسجد و حسینیه مسترانه یا سایر
 دیگر بینه حتی اگر پول هم بگیرند
 ۱۴۳۶۷

امر وقف با متولی شرعی آن و با نبود متولی خاص با حکم شرع است و
 با اجازه او باید در جهت وقف از آن استفاده شود و نباید تغییر بدهند پس اگر
 وقف برای استفاده از آن در حسینیه و مسجد شده نمی تواند بجای دیگری
 ببرند حتی اگر پول هم بگیرند.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: شخصی مساحت پانصد متر زمین تصرفی خود را در حال صحت جسم و ثبات عقل
 و شعور وقف بنای اصغریه نمودند اما پس از گذشت سه سال از این موضوع واقف پشیمان شده
 و اظهار نمودند که چون اداره آموزش و پرورش هم برای احداث مدرسه از آن زمین گرفته‌اند از
 دادن این زمین منصرف شدم حالیه چندین سال هست که واقف فوت نموده و زمین هم بین وارثین
 تقسیم و توزیع گردیده، بدینوسیله استعلام می شود که این زمین با اجراء صیغه وقف و قولنامه
 امضاء شد، و اظهارات سه سال بعد و پشیمانی واقف وضعیت این زمین به چه صورت می باشد
 اعلام فرمائید.

سید علی
 اگر صیغه وقف خوانده شده و زمین مزبور
 به متولی شرعی محول شده است ، دیگر
 واقف نمیتواند آنرا بهم بزند ولی باید
 همان استفاده را که در وقت معین شدن
 از زمین نموده و تغییر ندهد ، ولی
 چنانچه زمین محول متولی شرعی و جهت
 وقف داده شده و وقت معین نشده
 در واقف می تواند از وقف مزبور استفاده کند
 ۱۴۴۰۶

اگر صیغه وقف خوانده شده و زمین مزبور به متولی شرعی تحویل داده شده است، دیگر واقف نمی تواند آنرا بهم بزند ولی باید همان استفاده ای که در وقف معین شده از زمین بشود و تغییر ندهند، ولی چنانچه زمین تحویل متولی شرعی و جهت وقف داده نشده وقف تمام نیست، و واقف می توانسته از وقف منصرف شود.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء: زمینی آن که در اصل جنگل بوده توسط شخصی تصرف و بعداً وقف گردیده، و برای کارهای عام المنفعه در اختیار اشخاص قرار گرفته است، آیا این وقف صحیح است و می تواند عرصه و اعیان را وقف نماید؟

سید علی
 اگر با اجازه مقام مسئول ذریبط امیاء کرده و
 مالک شرعی آن زمین است میتواند آنرا وقف کند
 ۱۴۴۲۸

اگر با اجازه مقام مسئول زیربط احیاء کرده و مالک شرعی آن شده است
میتواند آنرا وقف کند٪

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای

استفتاء : عده ای افراد خیر با جمع آوری کمک هائی از مردم، بنائی را جهت انجمنی با نام انجمن توحیدی تأسیس کردند ولی از آنجا که این انجمن منحل شد این بنا توسط مؤسسين انجمن مذکور وقف مسجد محل گردید و پس از اینکه مسئولین امور مسجد ساختمان مذکور را بلا استفاده و متروکه رها کردند، اداره بهزیستی با توافق مسئولین مسجد و صرف هزینه های فراوان آن را تعمیر و در جهت خدمت به تعداد کثیری از خان، اده های محروم و بی سرپرست مورد استفاده قرار داد، اکنون متولیان مسجد ادعای مالکیت و تخلیه این ساختمان را نموده اند لطفاً بفرمائید با توجه به اینکه این بنا از کمک های مردمی جهت انجمن فوق تأسیس شده آیا وقف برای مسجد صحیح است؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
چنانچه دهندگان پول اختیار بر زمین داده باشند وقف مزبور صحیح بوده است
و باید محل مزبور را تخلیه و تحویل جهت مسجد بدهند و قابل خرید و فروش نیست.
۱۴۴۳

چنانچه دهندگان پول اختیار به مؤمنین داده باشند وقف مزبور صحیح بوده است و باید محل مزبور را تخلیه و تحویل جهت مسجد بدهند و قابل خرید و فروش نیست.

علی بن الجواد الحسینی الخامنه ای